

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU13

Socialavgifter

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om socialavgifter. Motionerna handlar bl.a. om lägre socialavgifter för små företag, regionalt differentierade arbetsgivaravgifter och undantag från avgiftsskyldigheten för ideella föreningar.

I betänkandet finns tre reservationer (SD, KD).

Behandlade förslag

Tio yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Socialavgifter	5
Reservationer	10
1. Undantag från kravet att betala socialavgifter, punkt 2 (SD).....	10
2. Undantag från kravet att betala socialavgifter, punkt 2 (KD).....	10
3. Övriga frågor, punkt 3 (SD)	11
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	12
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Nedsättning av socialavgifter

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:902 av Per Åsling (C),

2020/21:1196 av Edward Riedl (M) yrkande 2,

2020/21:1426 av Arman Teimouri (L) yrkande 2,

2020/21:3173 av Per Åsling (C) och

2020/21:3360 av David Lång och Robert Stenkvist (båda SD).

2. Undantag från kravet att betala socialavgifter

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1233 av Saila Quicklund (M),

2020/21:2121 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 5 och

2020/21:2634 av Hampus Hagman m.fl. (KD) yrkande 12.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (KD)

3. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 4 och

2020/21:1834 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 11 februari 2021

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Rikard Larsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rikard Larsson (S), Maria Malmer Stenergard (M), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Teresa Carvalho (S), Martina Johansson (C), Ida Gabrielsson (V), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD), Bengt Eliasson (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Mattias Vepsä (S) och Jennie Åfeldt (SD).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i detta betänkande tio motionsyrkanden om socialavgifter som väckts under allmänna motionstiden 2020/21.

En redovisning av motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Socialavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lägre socialavgifter för små företag, regionalt differentierade arbetsgivaravgifter och undantag från avgiftsskyldigheten för ideella föreningar.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (KD) och 3 (SD).

Gällande ordning

Allmänt

Socialavgifter tas ut för att finansiera de sociala trygghetssystemen. Arbetsgivaravgifter betalas i första hand av arbetsgivare medan egenavgifter normalt betalas av fysiska personer som bedriver aktiv näringsverksamhet, dvs. enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag. Bestämmelser om socialavgifter finns i socialavgiftslagen (2000:980).

Arbetsgivare ska även betala allmän löneavgift enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift. För inkomståret 2021 uppgår arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften som mest till 31,42 procent av avgiftsunderlaget.

Nedsättning av socialavgifter

Nuvarande regler medger nedsättning av socialavgifter i flera situationer, t.ex. för arbetsgivare som anställer unga personer eller personer som har fyllt 65 år. För fysiska personer som har avgiftspliktig inkomst gäller enligt 3 kap. 18 § socialavgiftslagen att avdrag ska göras med 7,5 procent av avgiftsunderlaget för beräkning av egenavgifter, dock högst med 15 000 kronor per år. Som förutsättning för avdraget gäller att avgiftsunderlaget överstiger 40 000 kronor och att den avgiftsskyldige vid årets ingång inte har fyllt 65 år och inte bara ska betala ålderspensionsavgiften (10,21 procent).

Genom lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för enmansföretag infördes en tillfällig sänkning av arbetsgivaravgifterna för den som är enskild näringsidkare och som anställer sin första medarbetare, s.k. växa-stöd. Sänkningen innebär att endast ålderspensionsavgift betalas på den del av ersättningen som inte överstiger 25 000 kronor per månad, under en period av som längst tolv månader. Sänkningen avser den anställda som först får avgiftspliktig ersättning i företaget. Den 1 januari 2018 utvidgades växa-stödet till att omfatta även enmansföretag som är aktiebolag eller handelsbolag och den 1 augusti 2019 förlängdes nedsättningen av arbetsgivaravgifter till 24 månader. Bestämmelserna om nedsättning av arbetsgivaravgifterna för den

först anställde gjordes permanenta genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2021 (prop. 2020/21:14, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63).

Enligt lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) får avgiftsskyldiga som är verksamma i vissa angivna s.k. stödområden i bl.a. Norrbottens, Jämtlands och Dalarnas län göra avdrag vid beräkning av socialavgifter och allmän löneavgift. Avgiftsskyldiga som är verksamma i dessa stödområden får ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget när den allmänna löneavgiften och egenavgifterna eller arbetsgivaravgifterna beräknas. För arbetsgivare uppgår avdraget till högst 7 100 kronor per månad och för näringsidkare till högst 18 000 kronor per år. Avdraget får inte medföra att avgifterna understiger ålderspensionsavgiften.

Vidare gäller att vid beräkningen av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling (FoU) ska avdrag göras med 10 procent av avgiftsunderlaget (2 kap. 29 och 31 §§ socialavgiftslagen). För att förbättra möjligheterna för företag att bedriva forskning och utveckling höjdes den 1 april 2020 det högsta sammanlagda avdraget från arbetsgivaravgifterna för samtliga personer som arbetar med forskning eller utveckling hos den avgiftsskyldige från 230 000 kronor till 450 000 kronor per månad. Den allmänna löneavgiften sattes ned med 10 procentenheter på sådan ersättning till personer som arbetar med forskning eller utveckling som berättigar till avdrag från arbetsgivaravgifterna. Den allmänna löneavgiften ska dock som lägst anses vara 0 procent (prop. 2019/20:68, bet. 2019/20:SfU15, rskr. 2019/20:184).

För att lindra de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av coronaviruset infördes under våren 2020 bestämmelser som innebär att arbetsgivare är berättigade till en nedsättning av arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften så att bara ålderspensionsavgiften betalas för ersättningar som gavs ut under perioden 1 mars–30 juni 2020. Regler ägnade att lindra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin infördes även i fråga om egenavgifter. Dessa regler gäller för hela år 2020 (prop. 2019/20:151, bet. 2019/20:FiU55, rskr. 2019/20:204).

Ett enkelt bolag föreligger om två eller flera personer har ingått avtal om att utöva verksamhet i bolag utan att man bildar någon annan typ av bolag eller förening (se främst 1 kap. 3 § lagen [1980:1102] om handelsbolag och enkla bolag). Ett enkelt bolag är inte samma sak som en enskild näringsidkare. Avtal som slutits av det enkla bolaget blir endast bindande för de bolagsmän som deltagit i avtalet.

Undantag från kravet att betala socialavgifter

I allmänhet beskattas ersättning i samband med idrottslig verksamhet som inkomst av tjänst. En idrottsförening som betalar ut sådan ersättning är skyldig att betala arbetsgivaravgifter.

En ersättning till en idrottsutövare från en ideell förening som har till ändamål att främja idrott och som uppfyller vissa krav i 7 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är dock avgiftsfri om ersättningen från föreningen under året inte har uppgått till ett halvt prisbasbelopp (2 kap. 19 § socialavgiftslagen). Prisbasbeloppet för 2021 är 47 600 kronor.

Av förarbetena framgår att med en ideell förening som avses i 2 kap. 19 § socialavgiftslagen och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet avses normalt en organisation som är ansluten till Sveriges Riksidrottsförbund eller därmed jämförlig organisation (prop. 1990/91:76 s. 10).

I RÅ 1999 ref. 25 fann Högsta förvaltningsdomstolen att Friluftsförbundet är en ideell förening som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet och att aktiva lägerledare inom föreningen är att anse som idrottsutövare. Ersättning till sådana lägerledare skulle därför inte ingå i avgiftsunderlaget för bestämmande av arbetsgivaravgifter i den mån ersättningen inte uppgått till mer än ett halvt prisbasbelopp per person och år.

Motionerna

Nedsättning av socialavgifter

I motion 2020/21:1196 av Edward Riedl (M) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att se över storleken på arbetsgivaravgifterna för småföretag. Motionären framhåller att storleken på avgifterna påverkar sysselsättningen och företagens expansionsmöjligheter.

David Lång och Robert Stenkvist (båda SD) begär i motion 2020/21:3360 ett tillkännagivande om sänkt arbetsgivaravgift för arbetstillfällen i glesbygd. För att få en långsiktigt levande svensk glesbygd måste svenska företag som verkar inom det s.k. stödområde A få förbättrade möjligheter att överleva och konkurrera genom en geografiskt differentierad arbetsgivaravgift.

I motion 2020/21:902 av Per Åsling (C) begärs ett tillkännagivande om att överväga ett utvidgat växa-stöd så att det även omfattar enkla bolag. Motionären anför att det faktum att enkla bolag, till skillnad från aktiebolag och handelsbolag, inte omfattas av växa-stödet är en ovälkommen diskriminering av en verksamhetsform som framför allt är vanlig på landsbygden.

I motion 2020/21:3173 av Per Åsling (C) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att utarbeta ett system för regionalt differentierade arbetsgivaravgifter. Enligt motionären skulle ett sådant system innebära ett effektivt och obyråkratiskt verktyg för att ta hela landet i bruk.

Arman Teimouri (L) begär i motion 2020/21:1426 yrkande 2 ett tillkännagivande om att utreda och utveckla FoU-avdraget till Innovationsavdraget. Motionären anför att det visat sig att FoU-avdraget främst kan utnyttjas av etablerade verksamheter inom exempelvis läkemedel och teknik. Sverige går därmed miste om möjligheten att öka konkurrenskraften hos många nya kreativa och digitala näringar. FoU-avdraget borde utvecklas till Innovationsavdraget och utgå från OECD:s s.k. Oslokriterier för innovation.

Undantag från kravet att betala socialavgifter

I motion 2020/21:1233 av Saila Quicklund (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att låta Svenskt Friluftsliv omfattas av socialavgiftslagens halva basbeloppsregel.

Cassandra Sundin m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2020/21:2121 yrkande 5 ett tillkännagivande om förändring av socialavgiftslagen. Svenskt Friluftsliv med underorganisationer bör enligt motionärerna omfattas av regeln om ett halvt prisbasbelopp. En sådan åtgärd skulle bl.a. öka deltagandet i folkhälsofrämjande aktiviteter.

Hampus Hagman m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2020/21:2634 yrkande 12 ett tillkännagivande om att utöka möjligheten till nedsatta arbetsgivaravgifter för föreningar. Motionärerna anser att reglerna bör utvidgas så att regeln om ett halvt prisbasbelopp omfattar större delar av civilsamhällets organisationer. Föreningslivet betyder mycket för både den enskilde och samhället.

Övriga frågor

I motion 2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att överväga möjligheten till frivilliga socialavgifter. Den som har beviljats expertskatt bör kunna välja att inte omfattas av svenska socialförsäkringar. Socialavgifter behöver då inte betalas, vilket gör att det blir billigare och attraktivare för företagen att rekrytera specialistkompetens från andra länder och att lönen kan bli generösare.

Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2020/21:1834 yrkande 3 ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att höja pensionsavsättningarna inom arbetsgivaravgiften samtidigt som den allmänna löneavgiften sänks i motsvarande mån. Genom att växla mellan lägre allmän löneavgift och högre pensionsavsättningar inom arbetsgivaravgifterna kommer enskilda personer att få en lika hög eller högre pension än i dag, utan att den generella pensionsåldern behöver höjas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har flera gånger framhållit värdet av att så långt som möjligt upprätthålla ett samband mellan de socialavgifter som betalas och de förmåner som dessa avgifter är avsedda att finansiera. Ibland kan dock avsteg från denna princip behöva göras för att tillgodose andra intressen. En åtgärd som har vidtagits i syfte att stimulera nyanställningar, öka sysselsättningen och uppmuntra till företagande är det s.k. växa-stödet som infördes den 1 januari 2017. Stödet innebär en möjlighet till nedsatta arbetsgivaravgifter för enmansföretag som anställer sin första medarbetare. För den personen betalar företaget enbart ålderspensionsavgift på ersättning upp till ett visst belopp. Stödet gällde inledningsvis under en begränsad period men har numera permanentats.

Enligt gällande rätt finns vidare en möjlighet att i vissa stödområden reducera avgiftsunderlaget för socialavgifterna. Denna möjlighet har utformats så att den relativt sett gynnar små företag i glesbygd. Dessutom kan enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag medges viss nedsättning av egenavgifterna för att starta, driva och utveckla företag.

Med beaktande av de stödinsatser i form av nedsatta socialavgifter som redan finns är utskottet i nuläget inte berett att ställa sig bakom motioner om ytterligare nedsättningar för små företag eller om ett system med differentierade arbetsgivaravgifter. Inte heller anser utskottet att riksdagen bör göra ett tillkännagivande till regeringen om att utvidga växa-stödet till att omfatta enkla bolag eller om att utreda FoU-avdraget. Därmed avstyrks motionerna 2020/21:902 (C), 2020/21:1196 (M) yrkande 2, 2020/21:1426 (L) yrkande 2, 2020/21:3173 (C) och 2020/21:3360 (SD).

Utskottet står fast vid sin tidigare redovisade uppfattning att inkomster i samband med idrottsutövning, i likhet med andra motsvarande inkomster, som utgångspunkt bör grunda rätt till socialförsäkringsförmåner och därmed leda till att socialavgifter betalas. Det undantag från avgiftsskyldighet som gäller för idrottsföreningar i vissa situationer bör enligt utskottets mening inte utvidgas, bl.a. eftersom det skulle innebära en urholkning av den enskildes pensionsskydd. Frågan om en viss ideell förening omfattas av undantaget eller inte är ytterst en fråga för rättstillämpningen. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2020/21:1233 (M), 2020/21:2121 (SD) yrkande 5 och 2020/21:2634 (KD) yrkande 12.

Socialavgifternas syfte är att finansiera systemen för social trygghet. Något utrymme för en anställd att välja om han eller hon vill omfattas av socialförsäkringarna eller delar av dem för att arbetsgivaren i stället för att betala socialavgifter ska kunna ge den anställde en högre lön finns inte och bör enligt utskottets mening inte heller införas. När det gäller frågan om att använda en viss del av den allmänna löneavgiften för att höja ålderspensionsavgiften och därmed även pensionerna noterar utskottet att ett arbete rörande avgiftsnivån pågår inom Pensionsgruppen. Mot bakgrund av det som nu anförts ser utskottet inte att det finns skäl att föreslå något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna 2020/21:1086 (M) yrkande 4 och 2020/21:1834 (SD) yrkande 3.

Reservationer

1. Undantag från kravet att betala socialavgifter, punkt 2 (SD)

av Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2121 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 5 och

bifaller delvis motionerna

2020/21:1233 av Saila Quicklund (M) och

2020/21:2634 av Hampus Hagman m.fl. (KD) yrkande 12.

Ställningstagande

Medlemsorganisationer som är anslutna till Svenskt Friluftsliv bör omfattas av undantaget i socialavgiftslagen på samma sätt som organisationer anslutna till Riksidrottsförbundet. De skulle då befrias från att betala socialavgifter för ersättning som inte överstiger ett halvt prisbasbelopp. En sådan åtgärd skulle bl.a. öka deltagandet i folkhälsofrämjande aktiviteter.

2. Undantag från kravet att betala socialavgifter, punkt 2 (KD)

av Hans Eklind (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2634 av Hampus Hagman m.fl. (KD) yrkande 12 och

avslår motionerna

2020/21:1233 av Saila Quicklund (M) och

2020/21:2121 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Idrottsföreningar som är medlemmar i Riksidrottsförbundet omfattas i dag av förmånliga skatteregler som innebär att de inte behöver betala arbetsgivaravgifter om den utbetalade ersättningen understiger ett halvt prisbasbelopp. Eftersom föreningslivet betyder mycket för både den enskilde och samhället bör reglerna utvidgas så att regeln om ett halvt prisbasbelopp omfattar större delar av civilsamhällets organisationer. En utredning om detta bör tillsättas snarast.

3. Övriga frågor, punkt 3 (SD)

av Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:1834 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 3 och
avslår motion

2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Den pension som medborgarna får i dag är inte tillräckligt hög. Vi menar att det bör utredas om det är möjligt att höja pensionsavsättningarna inom arbetsgivaravgiften samtidigt som den allmänna löneavgiften sänks i motsvarande mån. Genom att växla mellan lägre allmän löneavgift och högre pensionsavsättningar inom arbetsgivaravgifterna kommer enskilda personer att få en lika hög eller högre pension än i dag utan att den generella pensionsåldern behöver höjas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:902 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett utvidgat växa-stöd så att det även omfattar enkla bolag och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1086 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten till frivilliga socialavgifter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1196 av Edward Riedl (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över storleken på arbetsgivaravgifterna för småföretag och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1233 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att låta Svenskt Friluftsliv omfattas av socialavgiftslagens halva basbeloppsregel och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1426 av Arman Teimouri (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att utveckla FoU-avdraget till innovationsavdraget och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1834 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att höja pensionsavsättningarna inom arbetsgivaravgiften samtidigt som den allmänna löneavgiften sänks i motsvarande mån och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2121 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förändring av socialavgiftslagen och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2634 av Hampus Hagman m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheten till nedsatta arbetsgivaravgifter för föreningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3173 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utarbeta ett system för regionalt differentierade arbetsgivaravgifter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3360 av David Lång och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sänkt arbetsgivaravgift för arbetstillfällen i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.